

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 405/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária ŠČURY, s. r. o., Za kasárňou 1, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co/331/2018 z 19. decembra 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/214/2021 z 27. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje zrušiť namietané rozhodnutia a priznať náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) zo 14. novembra 2012 domáhal náhrady nemajetkovej ujmy 50 000 z titulu nesprávneho úradného postupu proti Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“). Žalobu odôvodnil tým, že v konaní o náhrade škody z poistnej udalosti vedenej pod sp. zn. 8C/456/1995 došlo na totožnom okresnom súde k priťahom v konaní.
3. Okresný súd uznesením sp. zn. 11C/22/2013 z 26. februára 2013 konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku. Krajský súd uznesením sp. zn. 3Co/473/2014 z 31. októbra 2014 uznesenie okresného súdu potvrdil. Centrum právnej pomoci (ďalej len „CPP“) pridelo sťažovateľovi na jeho žiadosť rozhodnutím z 2. januára 2015 advokáta JUDr. Blehu. Sťažovateľ udelil ustanovenému advokátovi plnomocenstvo 3. februára 2015. Rozhodnutím CPP z 9. februára

2015 došlo k zmene skoršieho rozhodnutia a namiesto advokáta JUDr. Blehu bol sťažovateľovi ustanovený advokát JUDr. Poláček. Sťažovateľ udelil tomuto ustanovenému advokátovi plnomocenstvo 20. februára 2015. Ustanovenie advokátov z CPP sa týkalo zastupovania sťažovateľa pre účely spisania dovolania proti uzneseniu krajského súdu z 31. októbra 2014.

4. Najvyšší súd na základe dovolania sťažovateľa uznesením uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd následne spis vrátil okresnému súdu. Okresný súd rozsudkom z 22. mája 2018 žalobu zamietol a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa namietaným rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Prípustnosť dovolania sťažovateľ odvodzoval od nesprávneho procesného postupu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a od nesprávne obsadeného súdu podľa § 420 písm. e) CSP. Sťažovateľ prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. e) CSP odôvodnil tým, že nebol v konaní zastúpený ustanoveným advokátom. Namietal, že rozhodnutím CPP z 9. februára 2015 mu bol ustanovený advokát JUDr. Poláček na zastupovanie v odvolacom konaní proti rozhodnutiu krajského súdu z 31. októbra 2014. Vzhľadom na zásadu jednotnosti konania bol sťažovateľ toho názoru, že rozhodnutie CPP o ustanovení advokáta sa vzťahovalo na celé súdne konanie. Okresný súd však konal s advokátom JUDr. Blehom, ktorý bol sťažovateľovi ustanovený rozhodnutím CPP z 2. januára 2015 na zastupovanie v dovolacom konaní proti rozhodnutiu krajského súdu z 31. októbra 2014.

6. Najvyšší súd namietaným uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP a žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd v rozpore s obsahom spisu skonštatoval, že neprejavil vôľu byť zastúpený advokátom aj v základnom konaní. Tvrdí, že v spise je založená jeho žiadosť o poskytnutie právnej pomoci zo 14. novembra 2012. Argumentuje, že všeobecné súdy sa nevysporiadali s jeho explicitne a jednoznačne prejavenu voľou byť v konaní zastúpený advokátom už v základnom konaní. Rovnako tvrdí, že ako žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci jasne a jednoznačne prejavil vôľu podať nielen odvolanie, ale aj dovolanie. Z uvedeného dôvodu preto CPP vydalo dve rozhodnutia o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci v odvolacom a osobitne v dovolacom konaní. Sťažovateľ je toho názoru, že v prípade, ak by tomu tak nebolo CPP, by spojilo obe jeho žiadosti do jedného konania a vydalo by jedno rozhodnutie o ustanovení advokáta na zastupovanie v dovolacom konaní. Preto tvrdí, že rozhodnutím CPP z 9. februára 2015 sa zastúpenie ustanoveným advokátom JUDr. Poláčkom vzťahovalo na celé súdne konanie.

8. Okrem iného sa nestotožňuje s právnym posúdením veci súdov a uvádza, že v prípade, ak ide o nemajetkovú ujmu za prietahy v súdnom konaní, uplatní sa domnienka, že neprimeraná dĺžka konania takúto nemajetkovú ujmu poškodenému spôsobila bez toho, aby v tomto smere musel predkladať akékoľvek dôkazy. V závere uvádza, že súdy konali striktnie formalisticky a ich postup bol v rozpore s princípom materiálnej spravodlivosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to aj pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia uplatneného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, IV. ÚS 62/08, I. ÚS 165/2015).

10. K namietanému uzneseniu najvyššieho súdu treba uviesť, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

III.1. K namietanému porušeniu uplatneného práva rozsudkom krajského súdu:

11. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve.

12. Ak sťažovateľ kritizuje kvalitu odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné

prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom odmietnutia spravodlivosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017).

13. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie založené na § 420 písm. f) CSP, ktoré okrem iného odôvodnil aj nedostatočnosťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd dovolanie prejednal a meritórne o ňom rozhodol. Preto niet pochýb, že ústavný súd, vychádzajúc z čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) právomoc preskúmať ústavnú udržateľnosť rozsudku krajského súdu v otázke dostatočnosti jeho odôvodnenia (porov. III. ÚS 223/2024, III. ÚS 189/2024).

III.2. K namietanému porušeniu uplatneného práva uznesením najvyššieho súdu:

14. Najvyšší súd k námietke sťažovateľa týkajúcej sa nesprávne obsadeného senátu obsahlo konštatovať, že o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku rozhodoval krajský súd v senáte 3Co v zložení predsedníčky senátu JUDr. Jurgošovej a členov senátu JUDr. Svetlovskej a JUDr. Ing. Dubaňa. Po zrušení rozhodnutia krajského súdu (sp. zn. 3Co/473/2014) a vrátenia veci dovolaciemu súdu bola opätovne vec pridelená senátu 3C, avšak na základe námietky člena pôvodného senátu JUDr. Ing. Dubaňa bola vec opatrením predsedu krajského súdu zo 4. októbra 2016 pridelená náhodným výberom do senátu 8Co. Senát krajského súdu 8Co vrátil vec okresnému súdu bez rozhodnutia s tým, že uznesenie okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku bolo zrušené zo zákona. V prípade odvolania sťažovateľa proti zamietajúcemu rozsudku okresného súdu rozhodoval senát 3Co (sp. zn. 3Co/331/2018) určený náhodným výberom. Najvyšší súd preto skonštatoval, že z porovnania zloženia senátov je zrejmé, že aj keď označenie senátu 3Co bolo rovnaké v konaní sp. zn. 3Co/331/2018 aj v konaní sp. zn. 3Co/473/2014, v prípade sp. zn. 3Co/331/2018 rozhodoval senát zložený z predsedu senátu JUDr. Bolebrucha a členiek senátu JUDr. Skotnickej a JUDr. Hanusovej (bod 9 namietaného uznesenia).

15. Dovolaciu námietku týkajúcu sa opomenutia predbežného právneho posúdenia veci okresným súdom podľa § 181 ods. 2 CSP rovnako najvyšší súd vyhodnotil ako irelevantnú. Najvyšší súd súhlasil s názorom sťažovateľa, že predbežné právne posúdenie veci súdom prispieva k zvyšovaniu právnej istoty a k znižovaniu prekvapivosti súdnych rozhodnutí, avšak to neznamená, že neuvedenie predbežného právneho posúdenia nie je možné revidovať v odvolacom konaní. Najvyšší súd doplnil, že sťažovateľ mohol reagovať na skutkové a právne posúdenie veci uvedené v rozsudku okresného súdu vo svojom odvolaní a v takomto prípade by išlo o prípustné novoty podľa § 366 písm. c) a d) CSP (bod 12, 13 a 14 namietaného uznesenia).

16. Najvyšší súd čo sa týka právneho zastúpenia sťažovateľa uviedol, že v konaní o náhrade škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov procesné predpisy nevyžadujú povinné zastúpenie žalobcu advokátom. Preto najvyšší súd vyhodnotil, že absencia právneho zastúpenia

sťažovateľa nezakladá nesprávny procesný postup súdu (bod 15 namietaného uznesenia). Zo súdneho spisu považoval najvyšší súd za preukázané, že sťažovateľ podal žalobu samostatne bez právneho zastúpenia. Až po rozhodnutí krajského súdu z 31. októbra 2014 prideliť CPP rozhodnutím z 2. januára 2015 sťažovateľovi na jeho žiadosť advokáta JUDr. Blehu a neskorším rozhodnutím CPP z 9. februára 2015 prideliť sťažovateľovi advokáta JUDr. Poláčka. Obom advokátom sťažovateľ udelil splnomocnenie na svoje zastupovanie. Rozhodnutia CPP a splnomocnenia advokátom boli formulované tak, že ide o zastupovanie sťažovateľa v dovolacom konaní proti rozhodnutiu krajského súdu z 31. októbra 2014 (bod 16 namietaného uznesenia). Najvyšší súd bol preto toho názoru, že sťažovateľ bol zastúpený advokátom len v dovolacom konaní proti uzneseniu krajského súdu z 31. októbra 2014, ktoré je potrebné považovať za samostatné konanie. Najvyšší súd považoval rovnako za preukázané, že sťažovateľ neprejavil vôľu byť zastúpený advokátom aj v základnom konaní (v konaní pred okresným súdom a krajským súdom). Okresný súd ani krajský súd nekonal s niektorým z už uvedených advokátov, ako tvrdil sťažovateľ v dovolaní. Najvyšší súd vyhodnotil zaslanie predvolania na pojednávanie 3. apríla 2018 okresným súdom advokátovi JUDr. Blehovi a súčasne zaslané aj sťažovateľovi ako omyl, ktorý nemal vplyv na konanie, pretože nariadenie pojednávanie sa neuskutočnilo a bolo na žiadosť sťažovateľa odročené. Predvolanie na pojednávanie nariadené na 22. máj 2018 bolo zaslané už iba sťažovateľovi (bod 17 a 18 namietaného uznesenia).

17. Napokon najvyšší súd čo sa týka posúdenia nároku sťažovateľa na nemajetkovú ujmu v dôsledku vzniknutých prietáhov v konaní uviedol, že krajský súd zrozumiteľne sťažovateľovi vysvetlil rozdiel medzi konaním pred všeobecnými súdmi a konaním pred ústavným súdom vo veci odškodnenia za zbytočné prietahy v konaní. Odvolací súd sťažovateľovi zároveň vytkol, že v konaní neunesol bremeno tvrdenia týkajúceho sa nesprávneho úradného postupu súdu (bod 19 namietaného uznesenia).

18. Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania v podstate uzavrel, že sťažovateľ dovolanie nezaložil na argumentácii, ktorá by najvyšší súd viedla k identifikácii niektorého zo zákonom predpokladaných dovolacích dôvodov prípustnosti dovolania. Na základe uvedeného najvyšší súd konštatoval, že odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, a preto v posudzovanom spore nezistil vadu zmätočnosti. Podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľ iba vyslovil svoju nespokojnosť s právnymi a skutkovými závermi súdov nižšej inštancie. Ústavný súd dodáva, že skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti namietaného rozhodnutia (porov. III. ÚS 356/2021).

19. Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu, výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Ústavnému súdu preto neprislúcha posudzovať zákonnosť vydaných súdnych rozhodnutí za predpokladu, že nimi nebolo porušené ústavou zaručené právo či sloboda. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 70/08).

20. Ústavný súd v zhode s najvyšším súdom konštatuje, že procesný postup prvoinštančného súdu nebol procesne bezchybný, avšak ten nespôsobil také porušenia procesných práv sťažovateľa, ktoré by mali za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Z odôvodnenia namietaného uznesenia je zrejmé, ktoré skutkové tvrdenia strán považovali všeobecné súdy za rozhodné pre posúdenie nároku sťažovateľa. Namietané rozhodnutie dáva sťažovateľovi jasnú odpoveď na to, že jeho námietky voči žalovanému nie sú dôvodné. Odôvodnenie namietaného rozhodnutia odpovedá na všetky podstatné tvrdenia a námietky sťažovateľa. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet dôvod, aby sa spochybňovali závery namietaného uznesenia, ktoré by odôvodňovali nezákonnosť alebo nesprávne zistený skutkový stav.

21. Závery najvyššieho súdu v namietanom uznesení nevykazujú znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti. Ústavný súd tak nezistil také zásahy do práv sťažovateľa, ktoré by boli z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné. Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným uznesením najvyššieho súdu a porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavnú sťažnosť odmietol v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu